

Rätt registrering – logiska kontroller i ASTAT

Rapport 2017:15

Om IAF

IAF har regeringens och riksdagens uppdrag att verka för att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring.

Vi har bemyndigande att utfärda föreskrifter inom arbetslöshetsförsäkringen.

I instruktionen uttrycks att IAF ansvarar för tillsyn över arbetslöshetsförsäkringen, arbetslöshetskassorna och Arbetsförmedlingens handläggning av ärenden som har samband med arbetslöshetsförsäkringen.

Vi ska också följa utvecklingen på arbetslöshetsförsäkringens område och ta de initiativ till åtgärder som uppföljningen ger anledning till.

Dessutom har vi tillsyn över Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans arbete med sanktioner inom aktivitetsstödet och utvecklingsersättningen.

Rättssäkerhet och effektivitet i arbetslöshetsförsäkringen

Förord

Det är viktigt att regering, riksdag och andra intressenter får ett tillförlitligt underlag när de ska följa upp arbetslöshetsförsäkringen. Regering och riksdag behöver också fatta beslut om lagar och förordningar på ett fullgott underlag. En stor del av det underlaget kommer från IAF:s databas ASTAT, som innehåller uppgifter från arbetslöshetskassorna och deras registreringar. IAF har därför tagit initiativ till en granskning där man undersökt om det finns brister i arbetslöshetskassornas registrering och vilka dessa brister i så fall är. Här sammanfattas vilka problem med registerkvaliteten som upptäcktes samt vad arbetslöshetskassorna, och ibland SO, uppger att problemet kan ha berott på.

Rapporten har föredragits av Eva Nordström. I arbetet har även Monica Larsson, Fredrik Karlman, Urban Forsberg och Helén Johansson deltagit. Vid den slutliga beredningen av ärendet har Peter Ekborg och Jessica Idbrant deltagit. Generaldirektören har fattat beslut i ärendet.

Katrineholm den 14 november 2017

Peter Ekborg
Generaldirektör

Eva Nordström
Utredare

Innehållsförteckning

Förord	3
Sammanfattning	5
1 Inledning	8
1.1 Syfte.....	8
1.2 Metod och genomförande.....	9
1.3 Avgränsningar.....	9
1.4 Disposition	10
1.5 IAF:s bedömning av brister.....	11
2 IAF:s kontroller och arbetslöshetskassornas svar	12
2.1 Beslut enligt 43 § ALF – missköter sitt arbetssökande.....	12
2.2 Beslut enligt 43 a § ALF – förlänger tid i arbetslöshet.....	14
2.3 Beslut enligt 43 b § ALF – orsakar sin arbetslöshet	15
2.4 Uppgifter om tidigare arbete och arbetslöshetsorsak.....	17
2.5 Personer som borde vara registrerade som företagare?	20
2.6 Är de felaktiga registreringarna korrigerade?	21
2.7 Övrigt som framkom i arbetslöshetskassornas svar.....	22
3 Slutsatser	24
3.1 Arbetslöshetskassornas förutsättningar för att göra rätt måste bli bättre... ..	24
3.2 Regelbunden uppföljning av registerkvaliteten behövs	26
3.3 Förståelsen för vikten av korrekta registreringar kan bli ännu bättre hos arbetslöshetskassorna	26
3.4 Problem med överföringar av uppgifter till ASTAT var orsaken till brister i uppgifter om beslut om misskötsel av arbetssökande.....	27
3.5 Felaktigheterna har i stor utsträckning korrigerats	28
4 Käll- och litteraturförteckning	29
Bilaga 1. Fördjupad bakgrund till rapporten	30
Bilaga 2. Tabeller över ologiska och logiska registreringar	31
Bilaga 3. Regelverk och IAF:s tolkning	37
Bilaga 4. Kontroller som IAF inte gick vidare med	39

Sammanfattning

IAF har genomfört en granskning där man har undersökt om det finns brister i arbetslöshetskassornas registrering av vissa beslut. Det huvudsakliga syftet med granskningen har varit att göra uppgifterna om arbetslöshetsförsäkringen mer tillförlitliga. För att regering och riksdag ska ha tillgång till ett bra beslutsunderlag inom arbetsmarknadspolitikens område är det viktigt att statistiska uppgifter om arbetslöshetsförsäkringen är korrekta. Grunden för granskningen var att IAF funnit att arbetslöshetskassorna har registrerat motstridiga uppgifter i sina ärenden. Samtliga arbetslöshetskassor fick minst en lista med ärenden som de behövde kontrollera.

Kontrollerna gällde

- beslut enligt 43 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) – misssköter sitt arbetssökande
- beslut enligt 43 a § ALF – förlänger tid i arbetslöshet
- beslut enligt 43 b § ALF – orsakar sin arbetslöshet
- uppgifter om tidigare arbete och arbetslöshetsorsak
- uppgifter om utbetalning och tidigare arbete.

Arbetslöshetskassornas förutsättningar för att göra rätt måste bli bättre

I rapporten påpekar IAF att ett system som används för att hantera och registrera beslut bör vara utformat på ett sådant sätt att möjligheten att registrera fel minimeras. Nu när arbetslöshetskassorna genom SO bygger ett nytt ärendehanteringssystem är det viktigt att man beaktar de brister som påvisats i denna rapport. Dessutom behöver arbetslöshetskassorna gemensamt ta fram tillfredsställande vägledning i de delar där detta saknas. IAF påpekar även att arbetslöshetskassorna måste samverka kring sådant som de upplever som problematiskt under sitt dagliga arbete och vara uppmärksamma på rimligheten och logiken i de registreringar man gör.

Ärendehanteringssystemet måste i större utsträckning säkerställa korrekta registreringar

Granskningen visar att arbetslöshetskassorna hade registrerat fel sanktionsbeslut i alla, eller i stort sett alla, ärenden på IAF:s fellistor där registreringen var

- tredje steget i 43 a § ALF i stället för första steget i 43 b § ALF
- andra steget i 43 b § ALF i stället för första steget i samma paragraf.

Det första felet berodde till stor del på att handläggarna hade blandat ihop de två sanktionerna. Detta skedde troligen för att de kommer efter varandra i rullistan i ÄGA och har samma sanktion. Det andra felet berodde till stor del på att man hade missförstått siffrorna 1 och 2 i samband med de olika paragraferna. Handläggarna trodde att de stod för olika punkter i paragraferna när de i själva verket stod för de olika sanktionsstegen.

Många oklarheter kring registreringen av tidigare arbete och arbetslöshetsorsak

Det framkom även flera svårigheter när det gäller registreringen av ersättningstagarens arbete och arbetslöshetsorsak. Arbetslöshetskassorna uppgav bland annat följande anledningar till felaktigheterna:

- otydlighet i ÄGA
- förvalda alternativ
- komplicerade ärenden
- avsaknad av vägledning.

I rapporten tydliggör IAF hur registreringen av tidigare arbete och arbetslöshetsorsak ska gå till. Bland annat är det IAF:s mening att den uppgift om tidigare arbete som ligger till grund för ersättningsperioden är den som arbetslöshetskassan ska registrera. Uppgiften om tidigare arbete ska dessutom logiskt höra samman med uppgiften om arbetslöshetsorsak. Dessutom behöver orsakerna som finns valbara anpassas så att det alltid finns ett alternativ att välja.

Regelbunden uppföljning av registerkvaliteten behövs

IAF kommer att fortsätta att lyfta frågan om korrekta registreringar på olika sätt och riktar dessutom ett påpekande till arbetslöshetskassorna om att de regelbundet bör följa upp sin registerkvalitet. Det förutsätter ett system som möjliggör detta.

Förståelsen för vikten av korrekta registreringar behöver bli ännu bättre hos arbetslöshetskassorna

Förståelsen för att det är viktigt med korrekt registrering behöver spridas på samtliga arbetslöshetskassor och frågan behöver tas upp kontinuerligt bland handläggarna. Granskningen visade att förståelsen för detta fortfarande inte är fullständig bland alla arbetslöshetskassor.

Problem med överföringar av uppgifter till ASTAT¹

Två slags felaktigheter berodde på överföringen av uppgifter till ASTAT. Dels var det sanktionsbeslut som var avskrivna i arbetslöshetskassornas ärendehanteringssystem (ÄGA) men som inte tagits bort ur ASTAT. Dels såg det i vissa fall ut som att ett steg i åtgärdsstrappan hade hoppats över, vilket inte stämde. Bristerna kommer att korrigeras och IAF kommer att införa fler kontroller vid överföringen till ASTAT.

Felaktigheterna har i stor utsträckning korrigerats

Många arbetslöshetskassor har ändrat de felaktiga registreringarna men några arbetslöshetskassor ändrade inte vissa av felaktigheterna. De ansåg att det var för många ärenden och att det skulle bli följdproblem då statistiken över antalet beslut och ärenden skulle bli fel.

¹ ASTAT är IAF:s databas med individuppgifter om ersättningstagare från arbetslöshetskassorna.

1 Inledning

IAF har tagit initiativ till och genomfört en granskning där man har undersökt om det finns brister i arbetslöshetskassornas registreringar av vissa beslut. Det huvudsakliga syftet har varit att göra uppgifterna om arbetslöshetsförsäkringen mer tillförlitliga. Uppdraget bygger på att IAF med hjälp av logiska kontroller undersökt om det finns uppgifter i IAF:s databas ASTAT som är motstridiga.

IAF:s databas ASTAT innehåller uppgifter om personer som tar emot ersättning från arbetslöshetskassorna. Uppgifterna kommer från handläggarnas registreringar i arbetslöshetskassornas ärendehanteringssystem ÄGA. Vilka uppgifter som arbetslöshetskassorna är skyldiga att lämna till IAF framgår av förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor. Under granskningen väcktes frågan om innebörden av 5 § andra stycket i nämnda förordning. Läs mer i bilaga 3 om förordningen samt en sammanfattning av IAF:s tolkning av denna.

IAF har genom åren funnit att det i vissa fall finns brister i registerkvaliteten och hos vissa arbetslöshetskassor i förståelsen för hur viktigt det är att statistiken blir korrekt. För en fördjupad bakgrund, se bilaga 1.

IAF tar här ett bredare grepp kring frågan om registerkvaliteten, men rapporten innehåller även en diskussion om vikten av rättvisande statistik. Rapporten sammanfattar arbetet i uppdraget, om det fanns några problem med registerkvaliteten och i så fall inom vilka områden. Rapporten innehåller dessutom en sammanfattning av arbetslöshetskassornas återkoppling till IAF. Rapporten vänder sig främst till arbetslöshetskassorna och Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO), samt andra intressenter som kan tänkas ha intresse av frågorna som behandlas i rapporten.

1.1 Syfte

Det huvudsakliga syftet med arbetet är att regeringen, riksdagen och andra intressenter ska få ett tillförlitligt underlag som bygger på korrekt statistik.

Insatserna ska öka arbetslöshetskassornas förutsättningar att göra riktiga och enhetliga registreringar i de fall där det behövs. Genom att IAF tar reda på om det finns brister, och återkopplar detta till arbetslöshetskassorna, blir dessa medvetna om respektive förbättringsområden. Samtliga arbetslöshetskassor får ta del av det samlade resultatet.

SO får också ett underlag för att åtgärda eventuella brister – dels när den utvecklar det nya ärendehanteringssystemet ”Våra sidor”, dels i handläggargstöden som arbetslöshetskassorna genom SO ansvarar för.

Sammantaget leder detta till en bättre registerkvalitet.

1.2 Metod och genomförande

Inför arbetet med detta uppdrag har IAF inventerat vilka ärendetyper² som skulle kunna vara aktuella för logiska kontroller. Detta har IAF gjort bland annat genom att använda erfarenheter från tidigare uppdrag och genom IAF:s interna indikatorarbete.

För de ärendetyper som i det här avseendet identifierades som extra intressanta gjorde IAF logiska kontroller. Det innebär att man undersökt om två eller flera registreringar i ASTAT på något sätt är motstridiga. Därefter kontaktades berörda arbetslöshetskassor med brev innehållande listor med personer som hade ologiska och motstridiga registreringar i sina ärenden. Arbetslöshetskassorna fick svara skriftligt på

- om personerna på listorna över ologiska registreringar hade felaktiga registreringar
- varför registreringen i så fall hade blivit fel.

I brevet som medföljde listorna skrev IAF att arbetslöshetskassorna borde korrigerade de registreringar som var felaktiga och att detta skulle meddelas till IAF senast den 31 maj 2017.

Samtliga arbetslöshetskassor fick information om alla de kontroller som IAF hade valt att gå vidare med, oavsett hur många ärendetyper som arbetslöshetskassan fick listor för.

Tabellerna i bilaga 2 visar mer i detalj antalet registreringar uppdelat per arbetslöshetskassa.

1.3 Avgränsningar

Inom ramen för uppdraget undersökte IAF endast om de registreringar som fanns i ASTAT var logiska jämfört med andra uppgifter som fanns där. IAF har således inte utrett om registreringarna var korrekta utifrån vilka beslut som fattats i

² Med ärendetyp menas i det här uppdraget olika slags beslut eller registreringar.

enskilda ärenden. Det är därmed en begränsad del av registreringarna som har kunnat kontrolleras.

Den period som huvudsakligen undersökts är januari 2016 till februari 2017 men granskningen omfattar i vissa fall beslut från längre tillbaka i tiden.

1.4 Disposition

Kapitel 2 redovisar resultatet av IAF:s kontroller som ledde till att arbetslöshetskassorna fick svara på om registreringarna var ologiska.

Dessa var

- beslut enligt 43 § lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) – missköter sitt arbetssökande
- beslut enligt 43 a § ALF – förlänger tid i arbetslöshet
- beslut enligt 43 b § ALF – orsakar sin arbetslöshet
- uppgifter om tidigare arbete och arbetslöshetsorsak
- uppgifter om utbetalning och tidigare arbete.

För var och en av dessa redovisas vilka logiska kontroller IAF gjorde och vad som hittades. Vidare presenteras arbetslöshetskassornas uppfattning av om registreringarna var felaktiga och varför de i så fall var det. I kapitel 2 redovisas även om arbetslöshetskassorna har korrigerat felaktiga uppgifter eller inte. Dessutom innehåller kapitlet en kort redogörelse för några arbetslöshetskassors kommentarer som var av mer generell karaktär och som inte kunde härledas till en specifik ärendetyp.

Kapitel 3 innehåller slutsatser och diskussion.

I bilagorna återfinns en något mer fördjupad bakgrund till rapporten, tabeller över relevanta uppgifter som används, utdrag ur förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor samt en redogörelse för kontroller som IAF gjorde men som inte ledde till några förfrågningar till arbetslöshetskassorna.

1.5 IAF:s bedömning av brister

För att bedöma hur allvarliga de brister är som framkommer i samband med IAF:s granskningar utgår myndigheten från en fyrgradig skala:

1. Påpekande. IAF påpekar en brist när denna inte lett till några konsekvenser eller haft ytterst små konsekvenser.
2. Anmärkning. IAF anmärker mot en brist av liten omfattning eller mindre allvarlig art.
3. Kritik. IAF riktar kritik när bristen är omfattande men mindre allvarlig, eller allvarlig men mindre omfattande.
4. Allvarlig kritik. IAF riktar allvarlig kritik mot brister av sådan art att de bedöms riskera att skada arbetslöshetsförsäkringens legitimitet. Även andra svårare avsteg från gällande regelverk kan komma ifråga för allvarlig kritik. Normalt krävs också att bristen förekommer i större omfattning.

2 IAF:s kontroller och arbetslöshetskassornas svar

Här redovisar IAF resultaten från de logiska kontroller som ledde till att IAF skickade listor med ärenden till arbetslöshetskassorna. Alla arbetslöshetskassor fick minst en lista med ärenden som de behövde kontrollera för att kunna besvara IAF:s frågor. De flesta arbetslöshetskassorna fick flera listor, men antalet varierade mycket.

I vissa fall redovisas här även andelen ologiska registreringar³ av det totala⁴ antalet registreringar i aktuell ärendetyp (tabeller finns i bilaga 2).

2.1 Beslut enligt 43 § ALF – missköter sitt arbetssökande

IAF har undersökt om det förekommer ologiska registreringar för sanktionstrappan enligt 43 § ALF. För att göra detta togs personer fram som hade ett beslut enligt 43 § ALF som började att gälla någon gång under perioden januari 2016 – februari 2017. Därefter utgick IAF från det beslutet och tittade på eventuella beslut bakåt i tiden, för samma beslutsgrund och inom samma ersättningsperiod. Detta gör att personer med beslut från så tidigt som 2014 har kommit med i kontrollerna.

Sanktionstrappan för 43 § ALF

Steg 1: varning

Steg 2: ersättningen stängs av 1 ersättningsdag

Steg 3: ersättningen stängs av 5 ersättningsdagar

Steg 4: ersättningen stängs av 10 ersättningsdagar

Steg 5: den sökande har inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyller ett arbetsvillkor.

Samtliga sanktionsbeslut ingår, inte bara de som har föregåtts av en underrättelse från Arbetsförmedlingen.

³ Ibland är det antalet beslut och ibland antalet personer.

⁴ Det totala antalet registreringar (antalet logiska + antalet ologiska) har skattats i efterhand, baserat på uttag som gjordes i maj 2017 (men för den aktuella perioden). Det innebär att även andelen ologiska registreringar blir skattad. Eftersom uttagen som ligger till grund för beräkningen gjordes vid två tillfällen kan beräkningen innehålla fel. Men felet antas i så fall inte vara stort och andelen som redovisas ger en god uppfattning om omfattningen av problemet inom varje ärendetyp.

2.1.1 Upptäckta ologiska registreringar

De vanligaste ologiska registreringarna för sanktionsbeslut enligt 43 § ALF var att en sökande hade

- två varningar inom samma ersättningsperiod
- inte någon varning alls utan direkt hade fått nästa steg i sanktionstrappan.

Antalet personer som hade minst en ologisk registrering i sitt ärende var 513 fördelat på 24 arbetslöshetskassor. De arbetslöshetskassor som hade flest ersättningstagare hade också flest personer som hade minst en ologisk registrering i sitt ärende (bilaga 2).

2.1.2 Var de ologiska registreringarna fel och i så fall varför?

Bristerna berodde till större delen på problem med inläsningar till ASTAT

Majoriteten av de ologiska registreringarna av beslut om sanktion enligt 43 § ALF berodde inte på att arbetslöshetskassorna hade registrerat fel i ÄGA utan på ofullständig information i ASTAT. Bristerna bestod oftast i att det fanns varningar i ASTAT som hade avskrivits eller ett beslut som föreslagits men sedan tagits bort (preliminära beslut⁵). Det fanns även ologiska registreringar som berodde på att beslutet saknades i ASTAT. Orsaken till bristerna är att inläsningarna till ASTAT inte har fungerat korrekt vid vissa tillfällen, till exempel har uppgifterna lästs in i fel ordning.

Dessa problem uppstod främst vid några tillfällen under hösten 2014, hösten 2015 samt våren 2016. IAF kommer att se till att uppgifterna korrigeras.

Några brister berodde på handläggningen

Majoriteten av de 24 arbetslöshetskassorna hade dock något eller några beslut som var felaktiga. De som handlagt ärendena hade av olika anledningar då fattat fel beslut. Anledningarna som några arbetslöshetskassor uppgav var till exempel att felregistreringen skedde i samband med att personen bytte arbetslöshetskassa och att de startade en ny ersättningsperiod. Unionens arbetslöshetskassa lämnade exempel på en situation som kan uppstå när en ersättningstagare får en ny ersättningsperiod:

Inom ramen för en och samma ersättningsperiod börjar sanktionstrappan med en avstängningsdag, den ser inte ut att föregås av en varning.

⁵ När arbetslöshetskassan registrerar en underrättelse, tar den ett preliminärt beslut med bland annat syftet att innehålla ersättning under utredningstiden. Sedan utreder arbetslöshetskassan ärendet och tar ett slutligt beslut.

Händelsen som felaktigt beslutats som en avstängningsdag bör vara en varning. Felet beror på att händelsen (händelsedatumet) hänför sig till en ny ersättningsperiod men AF-meddelandet inkom och sanktionen sparades i ÄGA (kommunicerades) någon gång innan den nya perioden beslutades (ofta via nyprövning).

Därför följer sanktionen i detta fall sanktionstrappan i den gamla ersättningsperioden som än så länge fortfarande ligger öppen, i stället för att lägga sig som en varning inom ramen för en ny ersättningsperiod. Här är det egentligen upp till utredare att manuellt korrigera sanktionen så att den blir rätt (en varning), innan den beslutas.

2.2 Beslut enligt 43 a § ALF – förlänger tid i arbetslöshet

IAF har undersökt om det förekommer ologiska registreringar för sanktionstrappan enligt 43 a § ALF. IAF gjorde detta genom att ta fram uppgifter för de personer som hade ett beslut enligt andra eller tredje steget i trappan, men inte i det första steget. Beslutet skulle gälla från och med januari 2016 – februari 2017.

Samtliga sanktionsbeslut ingår, inte bara de som har föregåtts av en underrättelse från Arbetsförmedlingen.

IAF har inte tagit fram ärenden där det skulle kunna vara så att arbetslöshetskassan i stället har beslutat om steg 1 trots att det var dags för steg 2.

2.2.1 Upptäckta ologiska registreringar

I kontrollerna fann IAF att det endast förekom ologiska registreringar när det gäller det tredje sanktionssteget. Man hade registrerat det utan att den sökande hade fått vare sig första eller andra steget registrerat.

Det var 290 personer fördelat på 13 arbetslöshetskassor som hade minst en ologisk registrering i sitt ärende. När antalet ologiska registreringar relateras till det uppskattade totala antalet beslut enligt det tredje steget i 43 a § ALF framkommer det att majoriteten, 97 procent, av det totala antalet beslut var ologiska (se bilaga 2).

I bilaga 2 finns mer information.

Sanktionstrappan för 43 a § ALF

Steg 1: ersättningen stängs av 5 ersättningsdagar

Steg 2: ersättningen stängs av 10 ersättningsdagar

Steg 3: ersättningen stängs av 45 ersättningsdagar

Steg 4: den sökande har inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyller ett arbetsvillkor.

2.2.2 Var de ologiska registreringarna fel och i så fall varför?

Samtliga 13 arbetslöshetskassor uppger att de flesta registreringarna var fel, beslutet skulle i stället ha registrerats som 43 b § ALF. Kommunals arbetslöshetskassa ger en möjlig förklaring till att det har blivit fel:

43 a § 3 steget kommer före 43 b i listan när handläggaren registrerar i ÄGA. Både 43 a § 3 och 43 b har 45 avstängningsdagar. Det kan ha bidragit till felregistreringen.

Konsekvensen av denna felregistrering blir att personen i fråga, som visserligen har fått rätt antal avstängningsdagar vid just det tillfället, hamnar i fel sanktionstrappa. Om hon eller han därefter får ännu en sanktion finns därmed en risk för att personen stängs av helt enligt 43 a § ALF i stället för att få en ytterligare avstängning på 45 dagar enligt 43 b § ALF. Dessutom blir statistiken över sanktionsbeslut något missvisande.

2.3 Beslut enligt 43 b § ALF – orsakar sin arbetslöshet

IAF har undersökt om det förekommer ologiska registreringar för sanktionstrappan enligt 43 b § ALF.

IAF gjorde det genom att ta fram uppgifter för de personer som hade ett beslut enligt andra eller tredje steget i trappan, men inte i det första steget. Beslutet skulle gälla från och med januari 2016 – februari 2017.

Sanktionstrappan för 43 b §

Steg 1: avstängning från rätt till ersättning i 45 dagar⁶

Steg 2: avstängning från rätt till ersättning i 45 dagar⁷

Steg 3: den sökande har inte rätt till ersättning förrän han eller hon på nytt uppfyller ett arbetsvillkor.

Samtliga sanktionsbeslut ingår, inte bara de som har föregåtts av en underrättelse från Arbetsförmedlingen.

IAF har inte tagit fram ärenden där det skulle kunna vara så att arbetslöshetskassan har beslutat om steg 1 trots att det var dags för steg 2.

⁶ Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat i högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

⁷ Den sökande ska dock stängas av i 20 ersättningsdagar om det är sannolikt att arbetet skulle ha varat i högst 10 dagar eller om programmet skulle ha pågått i högst 10 dagar.

2.3.1 Upptäckta ologiska registreringar

Den vanligaste ologiska registreringen var att den sökande hade fått beslut i steg två i denna sanktionstrappa utan att få det första steget.

Det var 56 personer fördelat på 16 arbetslöshetskassor som hade minst en ologisk registrering i sitt ärende. Ställer man antalet ologiska registreringar mot det uppskattade totala antalet registreringar av beslut enligt andra och tredje steget i 43 b § ALF blir andelen 14 procent (bilaga 2).

2.3.2 Var de ologiska registreringarna fel och i så fall varför?

Samtliga 16 arbetslöshetskassor uppger att alla eller de flesta av de ologiska registreringarna var fel. Man har registrerat andra steget i stället för det första. Majoriteten av arbetslöshetskassorna uppger samma orsak till felregistreringen, så här beskriver Unionen orsaken:

I dessa ärenden har avsikten varit att besluta om en avstängning på 45 dagar på grund av otillbörligt uppförande (punkten 2 i 43b §) där vissa utredare har valt rätt sanktionstrappa d.v.s. 43b §, men sedan felaktigt valt 43b § två gången i tron om att det sanktionsförslaget betyder 2:a punkten i paragrafen. Korrekt hade varit att välja 43b § första gången.

Detta kan även illustreras av följande bild från ÄGA.

Figur 1. Exempel från ÄGA hur det kan se ut när arbetslöshetskassan har stängt av den ersättningssökande för andra gången enligt 43 b § 2 p ALF. **Källa: SO**

Uppdaterat:	Avstängningstyp: 43b § 1 - avst Tilldelade dagar: 20 Definitiv: Nej Giltigt fr.o.m: 2016-03-14
	Avstängningstyp: 43b § 2 - avst Tilldelade dagar: 20 Definitiv: Nej Giltigt fr.o.m: 2016-10-19
Paragrafer:	43b § 2 p ALF, Avstängning 2 - 20 alt 45 dgr avstängning

Figur 1 visar hur förvillande likt avstängningstypen och paragrafen benämns. ”43 b § 2 – avst” innebär *andra steget* (oavsett vilken punkt i paragrafen) men ”43 b § 2 p ALF avstängning” innebär *punkten 2* i paragrafen (oavsett vilket steg).

I de fall där den typ av fel i registreringen som arbetslöshetskassorna uppger sker får personen i fråga visserligen rätt antal avstängda dagar vid just det tillfället. Men om det senare blir aktuellt med ytterligare en sanktion när han eller hon orsakat sin arbetslöshet finns risken att han eller hon helt blir av med rätten till ersättning i stället för att få ytterligare 45 dagars avstängning.

2.4 Uppgifter om tidigare arbete och arbetslöshetsorsak

IAF har undersökt om det förekommer ologiska registreringar för uppgifter om den ersättningssökandes tidigare arbete. IAF gjorde detta genom att jämföra uppgiften om tidigare arbete med arbetslöshetsorsaken. Dels jämfördes om den sökande tidigare varit företagare men hade en arbetslöshetsorsak som avsåg anställning, dels om den sökande tidigare varit anställd men hade en arbetslöshetsorsak som avsåg företagare. Beslutet skulle gälla från och med januari 2016 – februari 2017.

Arbetslöshetskassan registrerar i ÄGA om en person tidigare har varit anställd eller företagare samt orsaken till arbetslösheten.

2.4.1 Upptäckta ologiska registreringar

Tidigare företagare

Antalet personer som under perioden januari 2016 – februari 2017 var registrerade som tidigare företagare men med en orsak som gällde anställning var 1 474 fördelade på 12 arbetslöshetskassor. Totalt sett var det uppskattningsvis 40 procent av alla registreringar om att den ersättningssökande tidigare varit företagare som hade en registrering om en arbetslöshetsorsak som gällde anställd (bilaga 2).

Tidigare anställda

Antalet personer som var registrerade som tidigare anställda men med en orsak som gällde företagare var 3 501. Dessa var fördelade på samtliga arbetslöshetskassor. Totalt sett bestod 3 procent av alla beslut om att den ersättningssökande tidigare varit anställd av ologiska registreringar (bilaga 2).

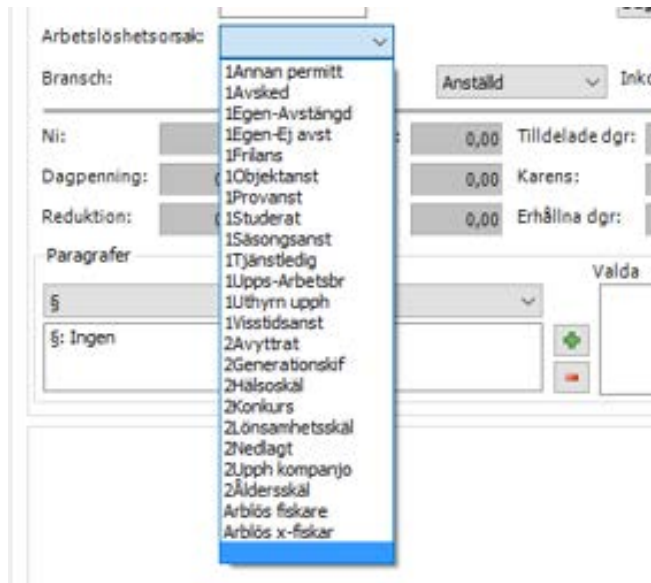
2.4.2 Var de ologiska registreringarna fel och i så fall varför?

De flesta arbetslöshetskassorna uppger att många av de ologiska registreringarna var felaktigt registrerade. Ofta var det så att uppgiften om tidigare arbete var korrekt men arbetslöshetsorsaken felaktig, men det omvända förekom också.

Otydlighet i systemet

Flera kassor uppger att anledningen till detta är att det i systemet är otydligt vilka orsaker som hör till företagare och vilka som hör till anställda. Figur 2 visar hur det ser ut i ÄGA.

Figur 2. Exempel från ÄGA hur det ser ut när arbetslöshetskassan ska välja arbetslöshetsorsak. **Källa: SO**

The screenshot shows a software interface for selecting an unemployment reason. A dropdown menu is open, displaying a list of reasons categorized by a number (1 or 2). The list includes: 1Annan permitt, 1Avsked, 1Egen-Avstängd, 1Egen-Ej avst, 1Frilans, 1Objektanst, 1Provanst, 1Studerat, 1Säsongsanst, 1Tjänstledig, 1Upps-Arbeitsbr, 1Uthyrn upph, 1Visstidsanst, 2Avyttrat, 2Generationsöf, 2Hälsoskäl, 2Konkurs, 2Lönsamhetskäl, 2Nedlagt, 2Upph kompanjo, 2Älderskäl, Arbblös fiskare, and Arbblös x-fiskar. The interface also shows fields for 'Bransch', 'Ni:', 'Dagpenning:', 'Reduktion:', 'Paragrafer', 'Anställd', 'Inko', 'Tilldelade dgr:', 'Karens:', 'Erhållna dgr:', and 'Valda'.

Alla arbetslöshetsorsaker som är tänkta att användas när en person tidigare har varit anställd inleds med en etta, och orsaker som är tänkta att användas när en person tidigare varit företagare inleds med en tvåa. Flera arbetslöshetskassor uppger att det varit oklart för många handläggare vad ettan och tvåan står för. Eller som Elektrikernas arbetslöshetskassa uppger: ”Vi har registrerat arbetslöshetsorsak enbart på grundval av den klartextskrivna orsaken som följer på siffran 1 eller 2.”

Detta verifieras av andra arbetslöshetskassor eftersom de uppger att handläggarna använt exempelvis orsaken ”konkurs” för personer som tidigare varit anställda på ett företag som gått i konkurs. Det korrekta vore i stället att registrera ” uppsagd – arbetsbrist”⁸. Ett annat exempel som flera arbetslöshetskassor tar upp är om en tidigare anställd slutat på grund av hälsoskäl – då har man registrerat ”hälsoskäl” trots att man borde ha registrerat ”egen – avstängd” eller ”egen – ej avstängd”⁹. Anledningen till dessa registreringar kan vara ett medvetet val av handläggarna då

⁸ Enligt SO, mejlkontakt 5 april 2017.

⁹ Enligt SO, mejlkontakt 5 april 2017.

de har velat ge en mer nyanserad bild av arbetslösheten, något som Svensk Handels Arbetslöshetskassa har uppgett i sitt svar.

Olika alternativ förvalda

Det kan även variera mellan arbetslöshetskassorna vilket alternativ av tidigare arbete som finns förvalt. Till exempel uppger Svensk Handels arbetslöshetskassa att de har "Företagare" förvalt för tidigare arbete medan Säljarnas och Unionens arbetslöshetskassor har "Anställd" som förval. Detta gör att handläggarna ibland måste ändra uppgiften om tidigare arbete, vilket kan vara lätt att glömma.

Svårdefinierade ärenden

Andra svårigheter kan vara som Handelsanställdas arbetslöshetskassa anger i två exempel:

1. När en medlem varit "kombinator" ¹⁰.

Här är frågan vilket tidigare arbete som har "företräde"? I våra interna rutiner har vi dock sagt att vi i de här fallen kommer att registrera "Tidigare företagare" samt en arbetslöshetsorsak som är kopplad till företagsregistreringen.

2. När en medlem inte slutat sitt arbete, men skrivs in i ett arbetsmarknadspolitiskt program utan att tidigare ha en ersättningsperiod.

I det här fallet är medlemmen inte arbetslös vilket gör att en fiktiv "arbetslöshetsorsak" behöver registreras.

Det saknas vägledning

En del arbetslöshetskassor anger att det saknas vägledning för hur registreringen ska gå till. Lärarnas arbetslöshetskassa skriver bland annat följande:

I ÄGA-handboken finns inga rutinbeskrivningar för rutorna om arbetslöshetsorsak och tidigare arbete. Efter en del eftersökning hittade vi kortfattad information i äldre OAS-handböcker. Vi finner det inte heller helt klart hur uppgifterna om arbetslöshetsorsak och tidigare arbete ska hållas efter. Ska orsaken ändras under en ersättningsperiods gång i de fall en arbetslös får ett kortare arbete och sedan återigen blir arbetslös? Hur hanteras i så fall timanställningar? Och tidigare arbete, from- och tomdatum är inte

¹⁰ I 37 b § ALF regleras att när dagsförtjänsten ska fastställas för personer som under ramtiden kombinerat anställning med företagande enligt 34 § ska den grundas på inkomst från både anställningen och verksamheten. Dessa personer benämns som "kombinatorer".

helt klart vad det betyder. Det saknas med andra ord övergripande information om detta vilket är grundorsaken till de ologiska registreringarna.

Övriga problem

SO uppger i kontakter med IAF att även om arbetslöshetskassorna skulle registrera logiskt skulle det ändå finnas skillnader i registreringen. Några arbetslöshetskassor registrerar det tidigare arbetet vid förstagångsprövningen, andra gör det allt eftersom tiden går. SO påpekar också att det saknas riktlinjer för detta.

I ett möte med arbetslöshetskassorna¹¹ framkom ytterligare problem förutom de som framgick av de skriftliga svaren. De uppgav att det var oklart vems uppfattning om orsaken till arbetslösheten man skulle registrera – ersättningsstagarens eller arbetslöshetskassans. Dessutom uppgav flera arbetslöshetskassor att det inte alltid fanns orsaker som avspeglade situationen korrekt.

2.5 Personer som borde vara registrerade som företagare?

IAF undersökte även personer som under minst en vecka samtidigt hade följande registreringar:

- inkomstrelaterad ersättning
- en ersättningsgrundande daglön som är 0 kr
- en dagpenning som är 365 kr eller lägre.

Om en person tidigare har varit anställd samt har fått inkomstrelaterad ersättning kan man oftast förvänta sig att de samtidigt haft en daglön som var större än 0 kr samt en dagpenning som är över 365 kr.

Samtidigt skulle de vara registrerade som anställda. Kassakortsveckan skulle vara under perioden januari 2016 – februari 2017 medan beslutet om anställda inte hade någon tidsgräns mer än att det skulle ha börjat gälla innan den första kassakortsveckan.

IAF utgick från att personer med dessa registreringar egentligen borde vara registrerade som före detta företagare och om det inte var så var det intressant att veta i vilka fall dessa registreringar ändå kunde vara korrekta.

¹¹ Återföringsmöte med arbetslöshetskassorna, 26 oktober 2017.

2.5.1 Upptäckta misstänkta ologiska registreringar

Totalt var det 218 personer som under perioden januari 2016 – februari 2017 hade inkomstrelaterad ersättning, en ersättningsgrundande daglön som var 0 kr och en dagpenning som var 365 kr eller lägre, samtidigt som de var registrerade som före detta anställd.

Det var 24 arbetslöshetskassor som hade minst en sådan ersättningstagare och totalt var de misstänkt ologiska registreringarna uppskattningsvis 46 procent (av samtliga personer som hade inkomstrelaterad ersättning, en ersättningsgrundande daglön som var 0 kr och en dagpenning som var 365 kr eller lägre oavsett om man tidigare varit företagare eller anställd).

2.5.2 Var de ologiska registreringarna fel och i så fall varför?

De flesta av de 24 arbetslöshetskassorna uppgav att det fanns både logiska och ologiska registreringar på de listor som de fick.

De som var felaktiga hade ofta felaktig registrering om tidigare arbete. De borde ha haft en registrering som tidigare företagare i stället för anställd. Det förekom dock även att uppgiften om ersättningstypen var fel¹² eller att inkomsten skulle ha varit mer än 0 kr.

Exempel på fall då dessa registreringar är korrekta

Småföretagarnas arbetslöshetskassa ger exempel på fall då ersättningstagare kan ha ovanstående registreringar och de har varit korrekta. Då handlar det om

medhjälpande make/maka i enskild firma. Dessa bedöms som anställda men deklarerar inte inkomst av tjänst utan inkomst av näringsverksamhet.

2.6 Är de felaktiga registreringarna korrigerade?

I följebrevet uppmanade IAF arbetslöshetskassorna att ändra de registreringar som var fel. De skulle meddela IAF när korrigeringar var gjorda, vilket skulle ske senast 31 maj 2017.¹³

¹² Ersättningstypen skulle ha varit grundbelopp i stället för inkomstrelaterad ersättning.

¹³ I brevet stod det: "Eventuella korrigeringar bör ske senast 31 maj 2017. Meddela på ovanstående e-postadress när korrigeringar är färdiga."

De flesta arbetslöshetskassorna uppgav i sina svar om de avsåg att ändra eller inte. Flertalet av dessa uppgav att de hade korrigerat felaktigheterna, eller att de avsåg att göra det senast den 31 maj 2017.

Några arbetslöshetskassor uppgav dock att de inte avsåg att ändra. IF Metalls arbetslöshetskassa meddelade att de inte kommer att ändra i de ärenden där man registrerat att personen i fråga varit tidigare anställd men hade fått en arbetslöshetsorsak för företagare. Anledningen är att de upplever det som en för stor mängd ärenden. Även Ledarnas arbetslöshetskassa uppgav att de inte kommer att korrigera några av de felaktigheter som framkommit eftersom de anser att man behöver upprätta ett nytt ärende i de fall där ärendet är avslutat. Detta leder, enligt arbetslöshetskassan, i sin tur till att det blir fel i statistiken över antalet ärenden och beslut. Dessutom uppger både IF Metalls och Ledarnas arbetslöshetskassor att felregistreringarna inte har inneburit att personen har fått felaktig ersättning, vilket motiverar dem till att inte korrigera. Men de skriver att de i fortsättningen ska registrera korrekt.

Fastighets arbetslöshetskassa uppger också att de felaktiga registreringar som hade med tidigare arbete och arbetslöshetsorsak att göra inte är korrigerade. Men arbetslöshetskassan har inte angett någon orsak till detta.

2.7 Övrigt som framkom i arbetslöshetskassornas svar

2.7.1 *Det har blivit rätt för den enskilde men fel i registreringen*

Några arbetslöshetskassor lyfter i sina svar fram att besluten har blivit rätt för medlemmen, även om det blivit fel i registreringen. Akademikernas arbetslöshetskassa skriver

... att i alla de ärenden där felregistrering skett så har dessa inte medfört att några felaktiga individuella beslut har fattats. Det har således bara påverkat statistikredovisningen av fattade beslut.

Ledarnas arbetslöshetskassa påpekar samma sak och utvecklar resonemanget något:

Vidare finns ingen tydlig uppgift om att de uppgifter som a-kassorna sparar i samband med att beslut fattas kommer att utgöra ett statistiskt underlag för IAF. Det är förvisso inget skäl till att registreringar genomförs/genomförts på ett felaktigt sätt men om det så stor betydelse att dessa uppgifter blev korrekta borde IAF ha sett till att frågan lyfts tidigare.

Detta indikerar att arbetslöshetskassornas förståelse för hur viktig statistiken är behöver bli bättre.

2.7.2 Några arbetslöshetskassor har ändrat sina rutiner

Några arbetslöshetskassor uppgav att de i samband med genomgången av fellistorna på olika sätt har informerat handläggarna om hur de ska registrera. Handelsanställdas och Lärarnas arbetslöshetskassor uppger att de antingen har upprättat nya rutiner eller förtydligat befintliga, samt informerat alla handläggare om detta.

IF Metall, som inte kommer att rätta felen om tidigare arbete och arbetslöshetsorsak, uppgav att rutinen skulle ändras så att man registrerar ”uppsägning på grund av arbetsbrist” i stället för konkurs.

3 Slutsatser

Det var fem ärendetyper som IAF valde att gå vidare med efter att ha kontrollerat huruvida registreringarna för dessa var logiska i ASTAT. Arbetslöshetskassorna fick listor över registreringar som var ologiska. Utifrån deras svar har IAF dragit slutsatser som bland annat resulterade i påpekanden.

3.1 Arbetslöshetskassornas förutsättningar för att göra rätt måste bli bättre

IAF påpekar

- ✓ Ett system som används för att hantera och registrera beslut bör vara utformat på ett sådant sätt att möjligheten att registrera fel minimeras. När arbetslöshetskassorna genom SO nu bygger ett nytt ärendehanteringssystem är det viktigt att man beaktar de brister som påvisats i denna rapport.
 - ✓ Arbetslöshetskassorna behöver gemensamt ta fram tillfredsställande vägledning i de delar där detta saknas.
 - ✓ Arbetslöshetskassorna måste samverka kring sådant som de upplever som problematiskt under sitt dagliga arbete och vara uppmärksamma på rimligheten och logiken i de registreringar man gör.
-

3.1.1 Ärendehanteringssystemet måste i större utsträckning säkerställa korrekta registreringar

I IAF:s granskning har det kommit fram vissa brister i registreringarna av beslut om sanktion när den arbetssökande har förlängt sin tid i arbetslöshet eller har orsakat sin arbetslöshet. Arbetslöshetskassan hade registrerat fel sanktionsbeslut.

Arbetslöshetskassornas ärendehanteringssystem är i dag inte fullt ut skapat för att säkerställa korrekta registreringar. Även om det till viss del finns varningar som ska hjälpa handläggarna att registrera rätt är det ändå möjligt att registrera motstridiga uppgifter.

Vidare visar arbetslöshetskassornas svar i detta uppdrag på vikten av att det finns ett ärendehanteringssystem som är uppbyggt på ett logiskt och enkelt sätt. Så långt det är möjligt behöver det finnas inbyggt stöd samt varningar som aktiveras när ologiska registreringar görs. Svaren visar även på att arbetslöshetskassorna efterfrågar mer stöd i form av handläggarstöd eller spärrar som förhindrar ologiska registreringar.

Utveckling pågår av ett nytt ärendehanteringssystem som beräknas vara i drift inom några år och enligt uppgift från SO kommer detta system var betydligt mer automatiserat och på så vis underlätta för handläggarna att registrera korrekt.

3.1.2 Många oklarheter kring registreringen av tidigare arbete och arbetslöshetsorsak

I IAF:s granskning har det också kommit fram att det finns flera svårigheter med registreringen av ersättningstagarens tidigare arbete och arbetslöshetsorsak. Arbetslöshetskassorna anger bland annat anledningar som relaterar till ärendehanteringssystemet och att det inte finns någon vägledning när man handlägger krångliga ärenden. Det framkommer också att det inte finns arbetslöshetsorsaker till alla slags situationer. SO uppger dessutom att arbetslöshetskassorna gör på olika sätt, bland annat med när i tiden man registrerar dessa uppgifter i ärendet.

Det är IAF:s mening att den uppgift om tidigare arbete som ligger till grund för ersättningsperioden är den som arbetslöshetskassan ska registrera. I de fall det handlar om en person som kombinerat arbete som anställd och i eget företag, en så kallad kombinator, bör detta finnas som ett eget valbart alternativ i ärendehanteringssystemet. Uppgiften om tidigare arbete bör dessutom logiskt höra samman med uppgiften om arbetslöshetsorsak. Detta innebär att i de fall det handlar om en kombinator bör man kunna välja en orsak som avser anställningen och en orsak som avser företagandet. Det är arbetslöshetskassans bedömning av vad som orsakade arbetslösheten som ska registreras. Dessutom behöver orsakerna som finns valbara anpassas så att det alltid finns ett alternativ att välja. IAF har fört en dialog med SO om detta.

Osäkerheten bland arbetslöshetskassorna kring hur de ska registrera kan avhjälpas genom att de gemensamt ser till att det finns tillfredsställande vägledning i de delar där detta saknas. Dessutom måste arbetslöshetskassorna samverka kring sådant som de upplever som problematiskt i sitt dagliga arbete. Arbetslöshetskassorna måste också se till att de registreringar de gör är rimliga och logiska.

3.2 Regelbunden uppföljning av registerkvaliteten behövs

IAF påpekar

- ✓ Arbetslöshetskassorna bör regelbundet följa upp sin registerkvalitet. Det förutsätter ett system som möjliggör detta.
-

När IAF tidigare har funnit att arbetslöshetskassorna har brustit i sin registrering av vissa beslut har IAF påtalat detta. Arbetslöshetskassorna uppgav 2015 att de hade korrigerat de felaktiga uppgifterna och att de i fortsättningen skulle göra rätt. Även vid tidigare tillfällen har IAF påtalat brister. Eftersom detta är ett återkommande problem där en del arbetslöshetskassor ännu inte kommit tillräta med sina brister kommer IAF även fortsättningsvis att lyfta denna fråga på olika sätt.

Det vore dessutom en enkel och relativt resurssnål aktivitet för de arbetslöshetskassor som har brister i detta avseende att själva regelbundet följa upp sin registerkvalitet genom exempelvis stickprov.

3.3 Förståelsen för vikten av korrekta registreringar kan bli ännu bättre hos arbetslöshetskassorna

IAF påpekar

- ✓ Förståelsen kring vikten av korrekt registrering behöver spridas på samtliga arbetslöshetskassor och frågan behöver kontinuerligt tas upp bland handläggarna.
-

I denna rapport, liksom i några tidigare rapporter och kontroller, har IAF kunnat visa att det finns brister i några av de registreringar som arbetslöshetskassorna gör. I uppdraget har det även framkommit att arbetslöshetskassorna har olika inställning till huruvida de har ett ansvar att registrera uppgifter i ärendehanteringssystemet på ett korrekt sätt. IAF ser detta som problematiskt eftersom det påverkar uppgifternas tillförlitlighet.

IAF anser att det är viktigt att registreringen av ärendena blir rättvisande inte minst för att regeringen och andra intressenter ska kunna följa upp arbetslöshetsförsäkringen. En korrekt statistik är också en grundförutsättning för att riksdag och regering ska kunna fatta beslut om lagar och förordningar på ett fullgott underlag. Om registreringen systematiskt är felaktig och därför ger en missvisande bild av hur arbetslöshetsförsäkringen fungerar kan det på sikt få konsekvenser för hur lagstiftningen utformas, vilket i sin tur påverkar såväl arbetslöshetskassorna som de ersättningsökande. Om registreringen är felaktig eller om den inte sker på samma sätt hos arbetslöshetskassorna försvårar det också IAF:s tillsyn och uppföljning.

3.4 Problem med överföringar av uppgifter till ASTAT var orsaken till brister i uppgifter om beslut om misskötsel av arbetssökande

IAF konstaterar

- ✓ Problem med överföringar av uppgifter till ASTAT kommer att minskas genom att IAF inför fler kontroller och de nuvarande felaktigheterna ska korrigeras.
-

I detta uppdrag har det framkommit brister som beror på laddningen av ASTAT. Bland annat rör det sanktionsbeslut som var avskrivna i ÄGA men som inte tagits bort ur ASTAT som de borde. Därför såg det ut som om två sanktioner hade getts enligt samma steg i åtgärdstrappan, i stället för nästa steg. Det förekom även att det såg ut som om man hade hoppat över ett steg i åtgärdstrappan, vilket visade sig inte stämma när arbetslöshetskassorna kontrollerade i ÄGA.

För att komma tillrätta med dessa brister kommer uppgifterna att korrigeras. För att minska risken för att problemet uppstår igen kommer IAF att införa fler kontroller vid laddningen av ASTAT.

3.5 Felaktigheterna har i stor utsträckning korrigerats

IAF konstaterar

- ✓ Flera arbetslöshetskassor uppger att de har korrigerat de felaktiga registreringarna.
-

Majoriteten av arbetslöshetskassorna uppgav att de hade korrigerat de felaktiga registreringarna eller avsåg att göra det. Detta gör att kvaliteten förbättras något även för en viss tid bakåt i tiden.

Men det var några arbetslöshetskassor som meddelade att de inte tänkte ändra. Anledningar som togs upp var dels att det var för många ärenden, dels att de ansåg att det skulle bli följdproblem då deras statistik över antalet beslut och ärenden skulle bli fel.

4 Käll- och litteraturförteckning

Författningar och övriga rättskällor

Lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring.

Förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor.

Rapporter

IAF:s rapport (2015:20) *Arbetslöshetskassornas sanktioner 2014 och första kvartalet 2015*.

Bilaga 1. Fördjupad bakgrund till rapporten

Vad IAF tidigare funnit kring felregistreringar

I samband med att IAF skulle redovisa och analysera arbetslöshetskassornas sanktioner efter Arbetsförmedlingens underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt (rapport 2015:20) fann man att flera arbetslöshetskassor systematiskt hade registrerat fel i en del typer av ärenden. Det kom även fram att det i ett antal situationer förekommit att de inte har haft en enhetlig registrering och att de inte själva lyft oklarheter kring registreringen till SO. IAF konstaterade att rättvisande registrering är viktig, men intervjuer med arbetslöshetskassorna visade att deras fokus mer låg på att beslutet skulle blir rätt. Flera arbetslöshetskassor efterfrågade också mer vägledning i hur de ska registrera ärenden.

Ett skäl till att arbetslöshetskassornas registrering inte var enhetlig var att det inte fanns något handläggarsöd som uppdaterats med de nya åtgärdsreglerna inom arbetslöshetsförsäkringen som infördes 1 september 2013. SO meddelade i kontakter med IAF att ett handläggarsöd efter de nya åtgärdsreglerna som infördes 1 september 2013 skulle vara färdigt senast hösten 2015 och att SO skulle utöka det med anledning av vad som kommit fram i samband med denna rapport.

Flera arbetslöshetskassor hade också korrigerat registreringen av en mängd ärenden och hade vidtagit åtgärder för att registreringen framöver skulle bli rättvisande. SO meddelade att man kommer ta upp vikten av att registreringen blir rättvisande på sin utbildning av handläggare.

IAF har även tidigare funnit och påtalat brister i arbetslöshetskassornas registreringar av sanktioner. Bland annat har det utgått information och listor med ärenden att korrigera i september 2008 och juli 2011. Även då korrigerade arbetslöshetskassorna de beslut som var felaktiga.

Bilaga 2. Tabeller över ologiska och logiska registreringar

Tabell B2.1 Antalet personer som hade minst en ologisk registrering i sitt ärende perioden januari 2016 – februari 2017, fördelat på arbetslöshetskassor.

Beslut enligt 43 § ALF – missköter arbetssökandet	
Arbetslöshetskassa	Antal personer
Akademikernas	37
Alfakassan	78
Byggnadsarbetarnas	32
Elektrikerna	0
Fastighets	9
Finans- och Försäkringsbranschens	1
GS	4
Hamnarbetarnas	0
Handelsanställdas	50
Hotell- och Restauranganställdas	26
IF Metalls	19
Journalisternas	2
Kommunalarbetarnas	92
Ledarnas	2
Livsmedelsarbetarnas	16
Lärarnas	7
Pappersindustriarbetarnas	1
SEKO	8
Skogs- och Lantbrukstjänstemännens	1
Småföretagarnas	16
STs	3
Svensk Handels	1
Sveriges arbetares	2
Säljarnas	0
Transportarbetarnas	22
Unionens	76
Vision	8
Totalt	513

Tabell B2.2 Beslut om tredje steget enligt 43 a § ALF, antalet ologiska samt uppskattat antal logiska, totalt antal och andel ologiska – fördelat på arbetslöshetskassor.

Beslut enligt 43 a § ALF – förlänger tid i arbetslöshet				
Arbetslöshetskassa	Antalet ologiska	Antalet logiska (uppskattat)	Det totala antalet (uppskattat)	Andel fel
Akademikernas	58	0	58	100 %
Alfakassan	0	0	0	–
Byggnadsarbetarnas	7	2	9	78 %
Elektrikernas	0	0	0	–
Fastighets	30	1	31	97 %
Finans- och Försäkringsbranschens	0	0	0	–
GS	0	0	0	–
Hamnarbetarnas	0	0	0	–
Handelsanställdas	2	1	3	67 %
Hotell- och Restauranganställdas	4	0	4	100 %
IF Metalls	47	1	48	98 %
Journalisternas	0	0	0	–
Kommunalarbetarnas	22	0	22	100 %
Ledarnas	0	0	0	–
Livsmedelsarbetarnas	0	0	0	–
Lärarnas	1	0	1	100 %
Pappersindustriarbetarnas	1	0	1	100 %
SEKO	5	0	5	100 %
Skogs- och Lantbrukstjänstemännens	4	0	4	100 %
Småföretagarnas	0	0	0	–
STs	0	0	0	–
Svensk Handels	0	0	0	–
Sveriges arbetares	0	0	0	–
Säljarnas	0	0	0	–
Transportarbetarnas	2	0	2	100 %
Unionens	107	3	110	97 %
Vision	0	0	0	–
Totalt	290	8	298	97 %

Tabell B2.3 Beslut om andra och tredje steget enligt 43 b § ALF – antalet ologiska samt uppskattat antal logiska, totalt antal beslut och andel ologiska, fördelat på arbetslöshetskassor.

Beslut enligt 43 b § ALF – orsakar sin arbetslöshet				
Arbetslöshetskassa	Antalet ologiska	Antalet logiska (uppskattat)	Totalt antal beslut andra och tredje steget (uppskattat)	Andel ologiska
Akademikernas	5	24	29	17 %
Alfakassan	3	26	29	10 %
Byggnadsarbetarnas	0	11	11	0 %
Elektrikernas	0	2	2	0 %
Fastighets	3	3	6	50 %
Finans- och Försäkringsbranschens	2	3	5	40 %
GS	0	6	6	0 %
Hamnarbetarnas	0	1	1	0 %
Handelsanställdas	4	43	47	9 %
Hotell- och Restauranganställdas	4	26	30	13 %
IF Metalls	3	25	28	11 %
Journalisternas	0	1	1	0 %
Kommunalarbetarnas	14	42	56	25 %
Ledarnas	2	2	4	50 %
Livsmedelsarbetarnas	0	2	2	0 %
Lärarnas	2	17	19	11 %
Pappersindustriarbetarnas	0	0	0	–
SEKO	1	9	10	10 %
Skogs- och Lantbrukstjänstemännens	0	0	0	–
Småföretagarnas	0	14	14	0 %
STs	0	3	3	0 %
Svensk Handels	0	1	1	0 %
Sveriges arbetares	1	1	2	50 %
Säljarnas	1	0	1	100 %
Transportarbetarnas	1	7	8	13 %
Unionens	8	53	61	13 %
Vision	2	11	13	15 %
Totalt	56	333	389	14 %

Tabell B2.4 Personer som var registrerade som tidigare företagare men hade en arbetslöshetsorsak som innebar att de var anställda – antalet ologiska samt uppskattat antal ologiska, totalt antal registreringar och andelen ologiska, fördelat på arbetslöshetskassor.

Personer som har registreringen att de tidigare var företagare men samtidigt har en arbetslöshetsorsak som innebär att de var anställda.				
Arbetslöshetskassa	Antalet ologiska	Antalet logiska (uppskattat)	Totalt antal registreringar som företagare (uppskattat)	Andelen ologiska
Akademikernas	12	35	47	26 %
Alfakassan	15	217	232	6 %
Byggnadsarbetarnas	0	2	2	0 %
Elektrikernas arbetslöshetskassa	0	0	0	–
Fastighets	0	0	0	–
Finans- och Försäkringsbranschens	0	0	0	–
GS	0	2	2	0 %
Hamnarbetarnas	0	0	0	–
Handelsanställdas	11	30	41	27 %
Hotell- och Restauranganställdas	7	33	40	18 %
IF Metalls	1	0	1	100 %
Journalisternas	1	1	2	50 %
Kommunalarbetarnas	10	16	26	38 %
Ledarnas	3	6	9	33 %
Livsmedelsarbetarnas	0	1	1	0 %
Lärarnas	1	2	3	33 %
Pappersindustriarbetarnas	0	1	1	0 %
SEKO	0	0	0	–
Skogs- och Lantbrukstjänstemännens	0	0	0	–
Småföretagarnas	1 280	1 592	2 872	45 %
STs	0	0	0	–
Svensk Handels	125	223	348	36 %
Sveriges arbetares	0	1	1	0 %
Säljarnas	0	7	7	0 %
Transportarbetarnas	0	0	0	–
Unionens	8	53	61	13 %
Vision	0	0	0	–
Totalt	1 474	2 222	3 696	40 %

Tabell B2.5 Personer som var registrerade som tidigare anställda men hade en arbetslöshetsorsak som innebar att de var företagare – antalet ologiska samt uppskattat antal logiska, totalt antal registreringar och andelen ologiska, fördelat på arbetslöshetskassor.

Personer som har registreringen att de tidigare var anställda men samtidigt har en arbetslöshetsorsak som innebär att de var anställda				
Arbetslöshetskassa	Antalet ologiska	Antalet logiska	Totalt antal registreringar som anställd (uppskattat)	Andelen ologiska
Akademikernas	302	12 992	13 294	2 %
Alfakassan	334	13 944	14 278	2 %
Byggnadsarbetarnas	277	5 358	5 635	5 %
Elektrikernas arbetslöshetskassa	22	473	495	4 %
Fastighets	34	2 828	2 862	1 %
Finans- och Försäkringsbranschens	14	933	947	1 %
GS	163	2 252	2 415	7 %
Hamnarbetarnas	0	28	28	0 %
Handelsanställdas	226	8 032	8 258	3 %
Hotell- och Restauranganställdas	128	6 954	7 082	2 %
IF Metals	374	10 310	10 684	4 %
Journalisternas	14	579	593	2 %
Kommunalarbetarnas	316	22 761	23 077	1 %
Ledarnas	82	1 904	1 986	4 %
Livsmedelsarbetarnas	78	1 360	1 438	5 %
Lärarnas	76	2 129	2 205	3 %
Pappersindustriarbetarnas	6	354	360	2 %
SEKO	78	2 834	2 912	3 %
Skogs- och Lantbrukstjänstemännens	1	39	40	3 %
Småföretagarnas	51	947	998	5 %
STs	16	1 381	1 397	1 %
Svensk Handels	8	203	211	4 %
Sveriges arbetares	5	322	327	2 %
Säljarnas	16	314	330	5 %
Transportarbetarnas	150	4 788	4 938	3 %
Unionens	681	22 135	22 816	3 %
Vision	49	2 978	3 027	2 %
Totalt	3 501	129 132	132 633	3 %

Tabell B2.6 Personer som borde vara registrerade som företagare? Antalet misstänkt ologiska registreringar, samt uppskattat antal logiska, totalt antal och andelen misstänkt ologiska, fördelat på arbetslöshetskassor.

Uppgifter om utbetalningen jämfört med uppgifter om tidigare anställning				
Arbetslöshetskassa	Antalet ev. ologiska	Antalet "logiska"	Totalt antal ersättningstagare med IRE, låg dagpeng m.m.	Andelen misstänkt ologiska
Akademikernas	36	5	41	88 %
Alfakassan	30	20	50	60 %
Byggnadsarbetarnas	5	2	7	71 %
Elektrikernas	0	2	2	0 %
Fastighets	4	0	4	100 %
Finans- och Försäkringsbranschens	1	1	2	50 %
GS	1	0	1	100 %
Hamnarbetarnas	1	0	1	100 %
Handelsanställdas	14	4	18	78 %
Hotell- och Restauranganställdas	10	7	17	59 %
IF Metalls	5	2	7	71 %
Journalisternas	3	0	3	100 %
Kommunalarbetarnas	27	10	37	73 %
Ledarnas	4	0	4	100 %
Livsmedelsarbetarnas	0	2	2	0 %
Lärarnas	2	1	3	67 %
Pappersindustriarbetarnas	1	1	2	50 %
SEKO	1	2	3	33 %
Skogs- och Lantbrukstjänstemännens	0	0	0	–
Småföretagarnas	6	174	180	3 %
STs	1	0	1	100 %
Svensk Handels	1	18	19	5 %
Sveriges arbetares	1	1	2	50 %
Säljarnas	3	0	3	100 %
Transportarbetarnas	4	1	5	80 %
Unionens	56	3	59	95 %
Vision	1	0	1	100 %
Totalt	218	256	474	46 %

Bilaga 3. Regelverk och IAF:s tolkning

Förordningen (1997:836) om arbetslöshetskassor

5 §

En arbetslöshetskassa ska i enlighet med vad Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen närmare föreskriver lämna uppgifter om en person som får ersättning. Uppgift ska lämnas om

1. personnummer, postnummer, arbetslöshetskassans beteckning och, i förekommande fall, beteckningen på den avdelning hos kassan som personen tillhör,
2. år och veckonummer för början på den aktuella ersättningsperioden,
3. uppgivna förvärvsinkomster och lönetyp,
4. beräknad normalarbetstid och arbetsutbudet i timmar per vecka,
5. antalet dagar med ersättning och karens,
6. antalet återstående ersättningsdagar i ersättningsperioden efter utbetalningstillfället, och
7. utbetalat bruttobelopp per vecka som utbetalningen avser.

En arbetslöshetskassa ska för en person som för första gången kvalificerat sig för rätt till ersättning lämna uppgift om huruvida detta skett med stöd av 12 § första stycket 1 eller 2 lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Uppgift ska också lämnas

1. om personen utför eller deklarerar deltidsarbete,
2. om 35 eller 35 a § lagen om arbetslöshetsförsäkring tillämpas,
3. om dagpenning lämnas i form av grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning och uppgift om ersättningens storlek,
4. om en person som har mindre än 70 ersättningsdagar kvar av ersättningsperioden av kassan bedöms komma att uppfylla villkoren för en ny ersättningsperiod,
5. om personen har beslut om bisyssla, det antal timmar per vecka bisysslan omfattar och inkomsten per vecka av bisysslan, och
6. om personen bedriver studier under den period som arbetslöshetsersättning lämnas. Förordning (2011:542).

7 §

En arbetslöshetskassa ska omedelbart lämna Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen en kortfattad redogörelse för kassans beslut i fall som avses i 43–43 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring. Detsamma gäller även i andra fall där rätten till ersättning har ifrågasatts och därför prövats särskilt och i övriga fall då utbetalad ersättning återbetalats eller ska återbetalas till arbetslöshetskassan. Inspektionen får dock befria en kassa från denna skyldighet. Förordning (2013:681).

IAF:s tolkning av 5 § andra stycket i förordningen om arbetslöshetskassor

I 5 § andra stycket i förordningen om arbetslöshetskassor står att ”en arbetslöshetskassa ska för en person som för första gången kvalificerat sig för rätt till

ersättning lämna uppgift...”. IAF anser dock att p 2-4 inte omfattas av den aktuella begränsningen. Användningen av personligt pronomen och den form som detta har ger anledning att anta att regeringen inte avsåg att begränsningen ska omfatta uppgifter enligt 2-4 p i 5 § andra stycket i förordningen om arbetslöshetskassor. Vidare skulle en tillämpning som innebär att begränsningen tillämpas på alla uppgifter enligt 5 § andra stycket i förordningen om arbetslöshetskassor innebära att det bakomliggande syftet med uppgiftsskyldigheten inte kunde uppnås.

Bilaga 4. Kontroller som IAF inte gick vidare med

Utöver de kontroller som ledde till förfrågningar till arbetslöshetskassorna gjorde IAF en rad kontroller inom andra ärendetyper. Dessa såg i stort sett ut att vara logiska för den undersökta tidsperioden och IAF ansåg därför inte att man behövde gå vidare med dessa ärenden.

4.1.1 Studier

För registreringar om ersättningstagarnas studier jämsides med arbetslöshet kontrollerade IAF dels om man felaktigt hade använt sig av det gamla regelverket, dels om uppgifterna om omfattning hade brister. Endast ett litet antal ärenden hade ologiska registreringar.

4.1.2 Deltidsdagar

IAF undersökte även om det fanns ärenden där en person hade fått 75 deltidssdagar men som därefter fortsatt att få fler deltidssdagar. Det var cirka 360 personer som hade fått det, men de allra flesta hade vid tidpunkten för kontrollen återkrävts på de felaktiga dagarna.

4.1.3 Medlemsvillkor

IAF letade efter ärenden där medlemsvillkoret uppfylldes under ersättningsperioden för att hitta utbetalningar där ersättningstypen var fel, grundbelopp respektive inkomstrelaterad ersättning. Där inkomstrelaterad ersättning betalats ut hittades ytterst få ärenden där ersättning hade betalats ut innan medlemsvillkoret hade uppfyllts. Det omvända förhållandet, att grundbelopp betalas ut efter det att medlemsvillkoret hade uppfyllts förekommer, men efter en period har i princip alla felaktigheter rättats upp.

4.1.4 Tjänstepension

Personer med tjänstepension ska få dagpengen minskad med dagpensionen. En jämförelse gjordes för att se ifall personens maximala dagpeng betalades ut (baserat på ersättningsgrundande daglön) efter det att denna fått beslut om tjänstepension.

4.1.5 Personer som fått ersättning utan att genomgått full karens

IAF undersökte även om det fanns personer som inte hade gått igenom alla sina sju karensdagar men ändå fått ersättning utbetald. I kontrollen framkom inga större problem med detta.

POSTADDRESS:
IAF
Box 210
641 22 Katrineholm

TELEFON: 0150 - 48 70 00
FAX: 0150 - 48 70 02
EPOST: iaf@iaf.se
WEBB: www.iaf.se

